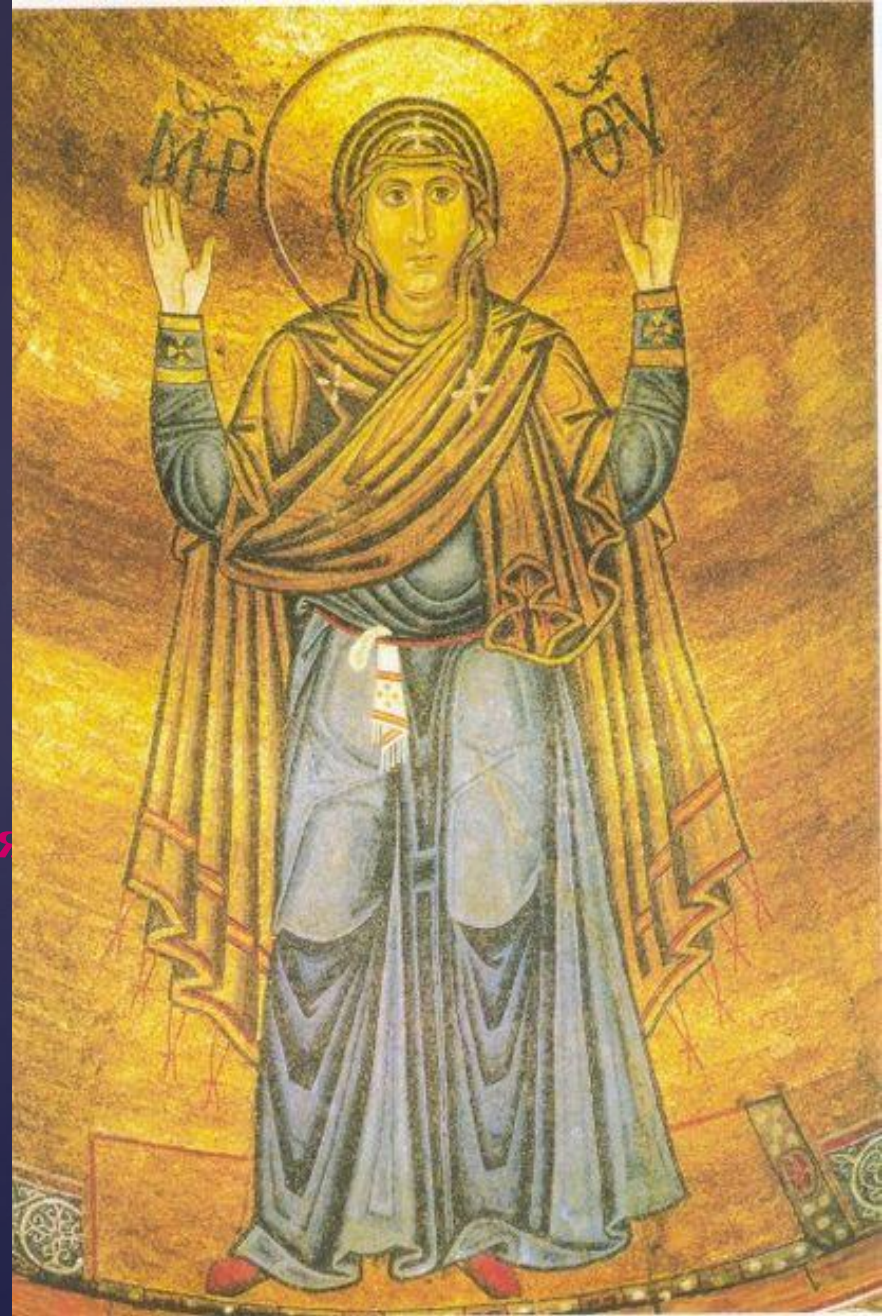

Культура Київської Русі

План.

1. Прийняття християнства.
2. Писемність і літературна традиція
3. Освіта та наукові знання.
4. Мистецтво Київської Русі.

Прийняття християнства.

У 988 р. Володимир провадить хрещення населення всієї Русі. У Києві він збудував кам'яну церкву на честь св. Богородиці, яка отримала назву **Десятинної (989-996)**.

Десятинна църква

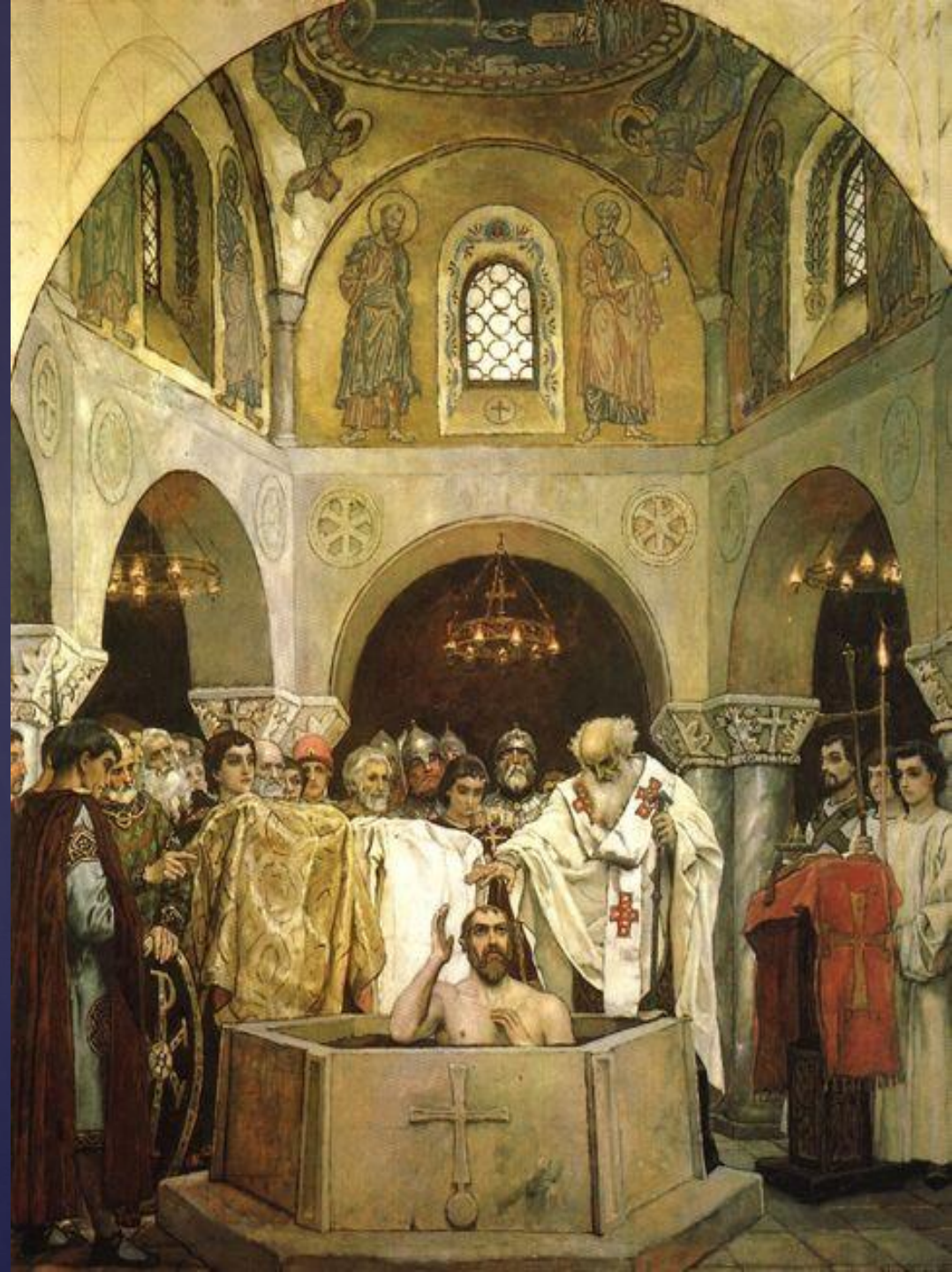

Вигляд Десятинної церкви у ХІХ ст.

Хрещення Володимира.
Фреска Васнецова,
Володимирський собор
у Києві

Християнство зблизило
Русь з Візантією -
феодальною державою
з передовою культурою.
Прийняття
християнства
позначилося на
духовному житті
суспільства, привело до
значного його
збагачення.

Монастирі Русі

Велику роль у підвищенні культурного рівня населення відіграли монастирі, де велося літописання, створювалися бібліотеки, школи, малювалися ікони.

Першим і найбільшим був

Києво-Печерський.

Заснований у 1051 році

монахами

Антонієм і Феодосієм.

У ньому працювали
Нестор-літописець,
чернець-живописець
Алімпій,
чернець-лікар **Агапіт.**

Києво-Печерський монастир

Києво-Печерська Лавра

Руїни Успенського Собору

Bundesarchiv, Bild 146-2005-0070
Foto: Kress | 1942

Успенський Собор Києво-Печерської Лаври

освячений 24 серпня 2000 року

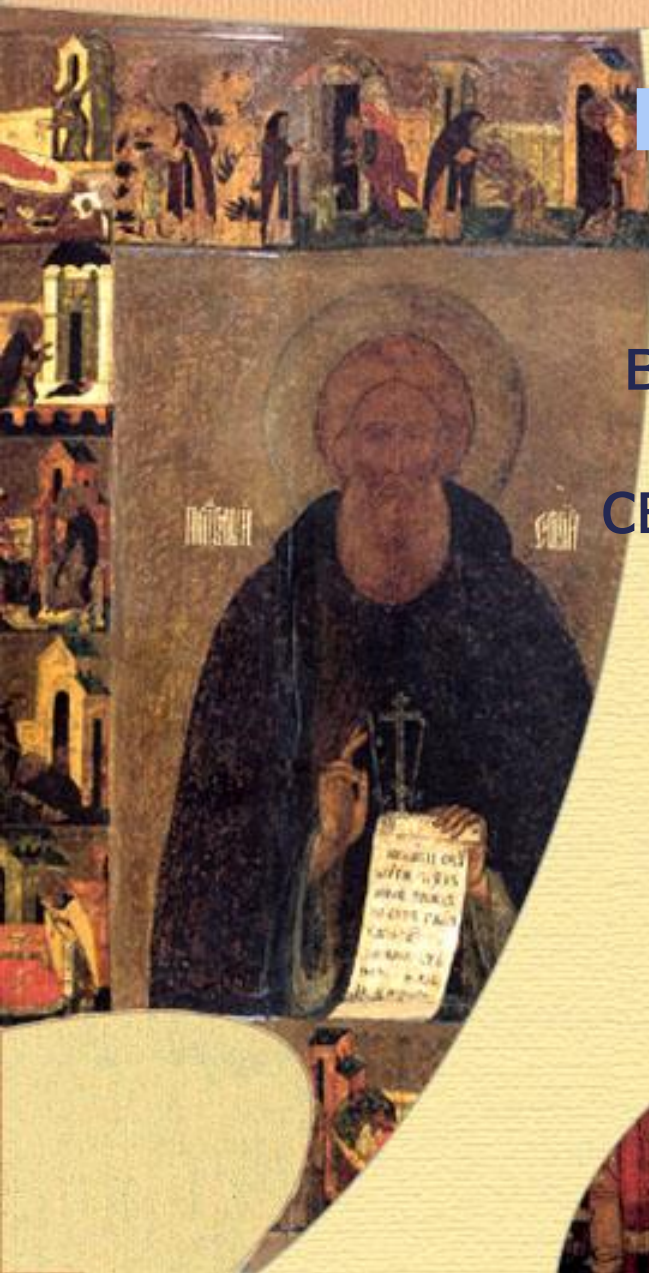

Писемність у східних слов'ян

В 60-70-х роках IX століття візантійський імператор Михайло III відправив до слов'ян двох братів-священиків — Костянтина і Мефодія. Вони упорядкували слов'янський алфавіт і переклали на церковнослов'янську мову Євангеліє.

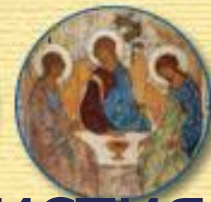

Література Київської Русі

Писемна література, яка сформувалася в Київській Русі на початку XI століття, спиралася на два найважливіших джерела **усну народну творчість християнську традицію**

З утвердженням християнства велику роль відіграє перекладна література.

Одним з перших був переклад Євангеліє, виконаний у Києві дияконом Григорієм **“Остромирове Євангеліє”** (1056-1057рр.)

“Ізборник Святослава” (1073р.)

Остромирове Євангеліє

Ізборник Святослава 1073 —
одна з найдавніших писемних
пам'яток давньослов'янської
мови на теренах України-Русі.

Патерики – збірники життєписів отців церкви, монахів якого-небудь одного монастиря “Києво-Печерський патерик” поч. XIII ст .

Апокрифи - перекази на біблійні теми, про загробне життя, про біблійних героїв.

**Твори
релігійного
характеру**

Берестяні грамоти -

листування громадян з приводу різних господарських справ. У великій кількості розкопують археологи в Новгороді.

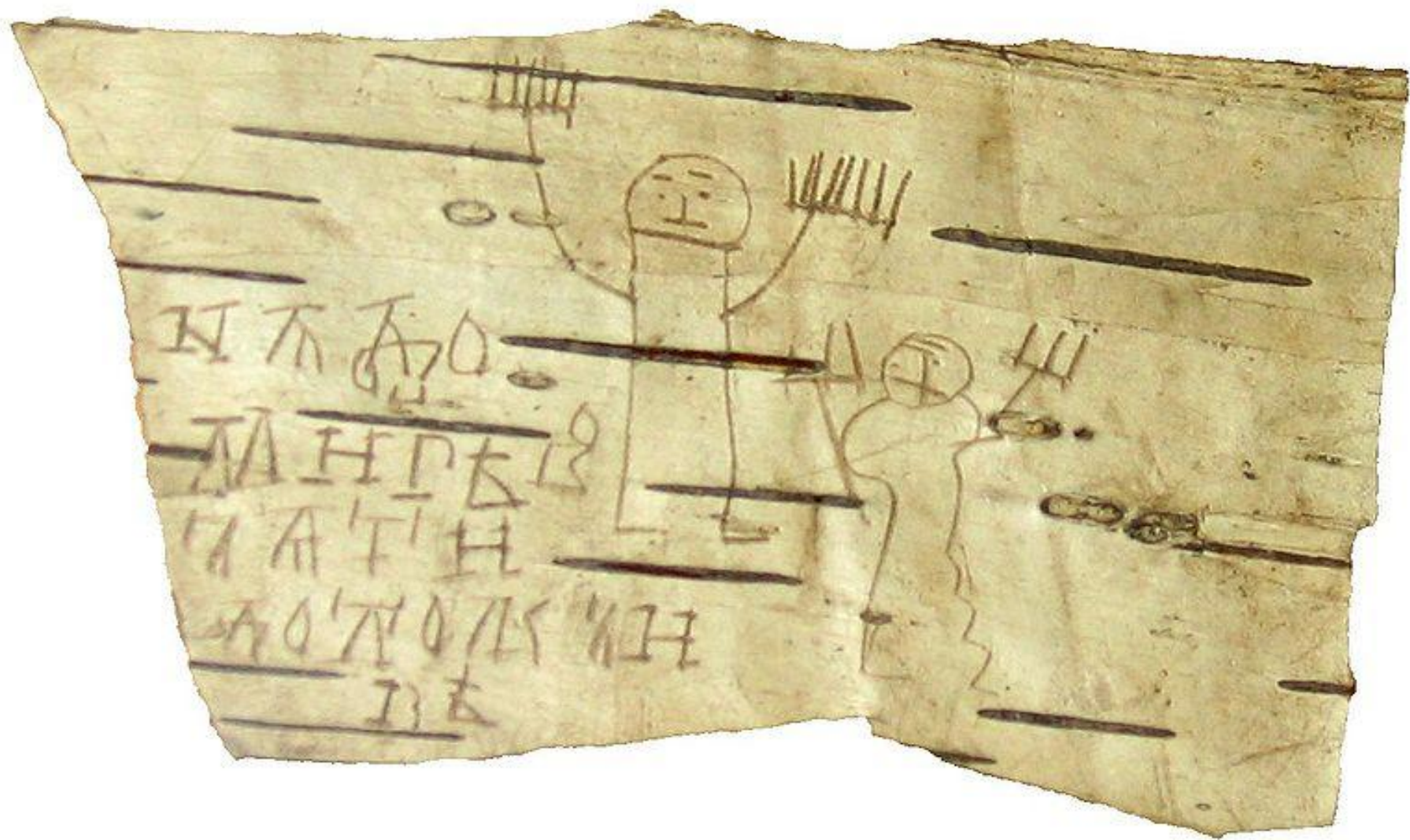
Графіті - написи побутового характеру, зроблені парафіянами і священиками на стінах культових споруд у XI-XII ст.

**Оригінальна
творчість**

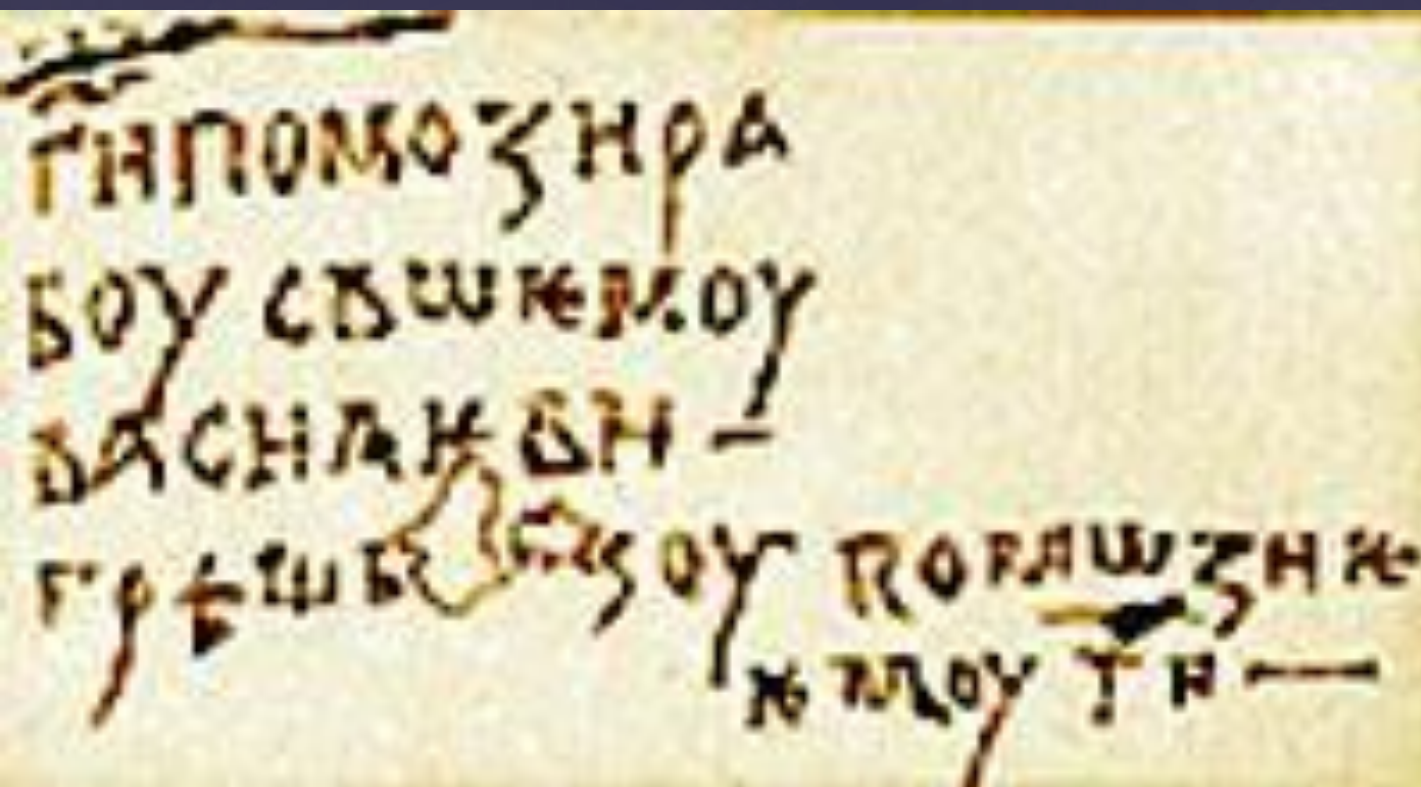

Берестяні грамоти - пам'ятки давньої східнослов'янської писемності

И П А О
ДА Н Г К І
Г А Т Н
А О П О Л С У И
И В

Графіті

Автограф
Володимир
а Мономаха

В
БЗДФЗЕВА
АВІФЕВРАР
ТЗЖЛЗПІ
НПРАНАІІ
ГПВЗВІІ
ЖРЕВЛІІ
С + 62 11

СЕРВАТІ

Графіті

Повідомлення
про смерть князя
Ярослава
Мудрого

«Повість временних літ»
є літописним зведенням -
створена на початку XII ст.
ченцем **Нестором**

Продовженням «Повісті» є
Київський літопис
кін. XII ст.

Галицько-Волинський
літопис - головне джерело
для вивчення історії
південно-західних князівств
XIII ст .

Літописання
запис
по роках

Література Київської Русі

«Слово про закон і благодать» ченця Іларіона написано між 1037 — 1050 рр

«Повчання Мономаха своїм дітям» князя Володира Мономаха, точної дати написання не встановлено, ймовірно 1117 рік.

«Слово о полку Ігоревім» давньоруська героїчна поема кін. XII ст., автор невідомий.

Освіта

За Володимира Великого були створені перші
державні школи.

У Стародавній Русі школи були двох видів.

Школи при монастирях, готували церковнослужителів - викладали читання, письмо, спів, богослов'я.

Школи вищого типу, для «дітей кращих людей», давали, крім того, знання з філософії, риторики, граматики.

Онука Ярослава Мудрого Анна Всеволодівна у 1086 році заснувала у Києві при Андріївському монастирі **жіночу школу.**

Наукові знання

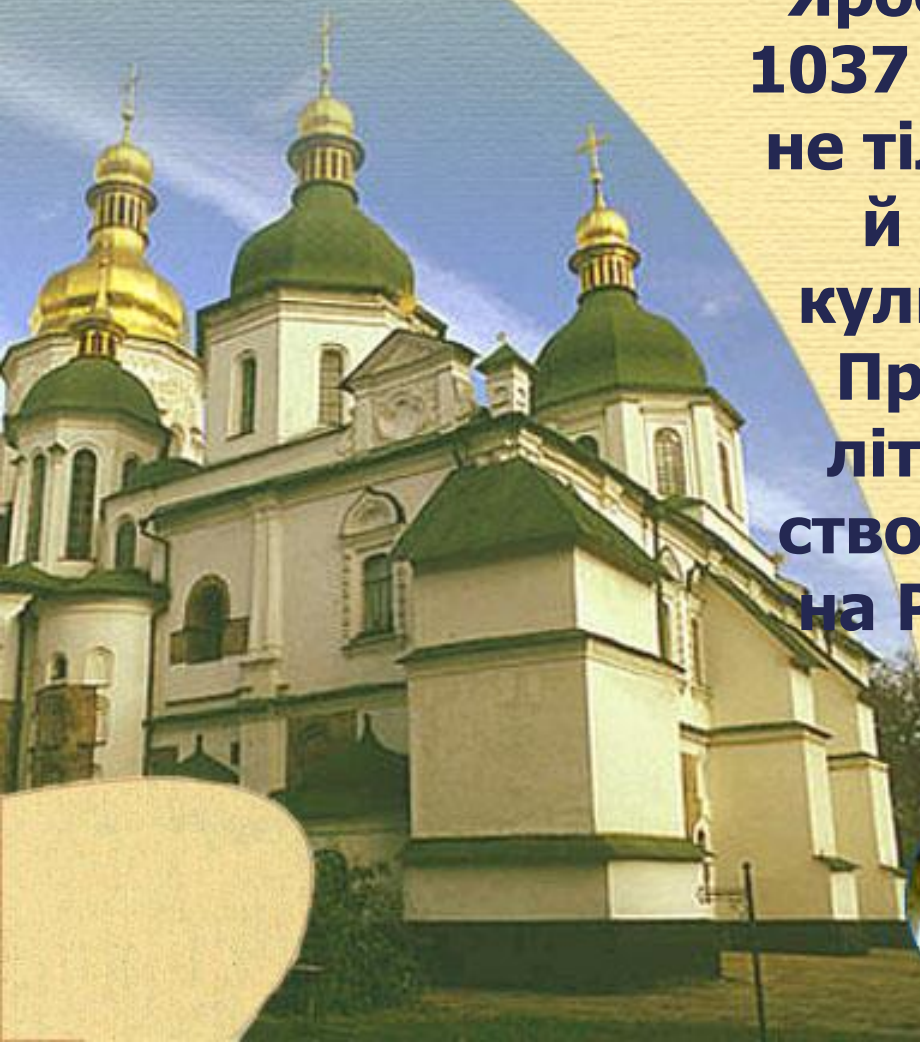
Розвиток права - сформований збірник законів князя Ярослава Мудрого "Руська Правда".

Медицина - першими медиками на Русі були знахарі. В XI—XII століттях місце знахаря займає лічець, або лікар. Лікарі були, як правило, з ченців.

Вчені були одночасно релігійними діячами:
письменник і філософ **Іларіон** був митрополитом,
лікар **Агапій** — ченцем Печерського монастиря,
філософ, оратор **Климентій Смолятич** — митрополитом,
письменник і проповідник **Кирило Туровський** — єпископом.

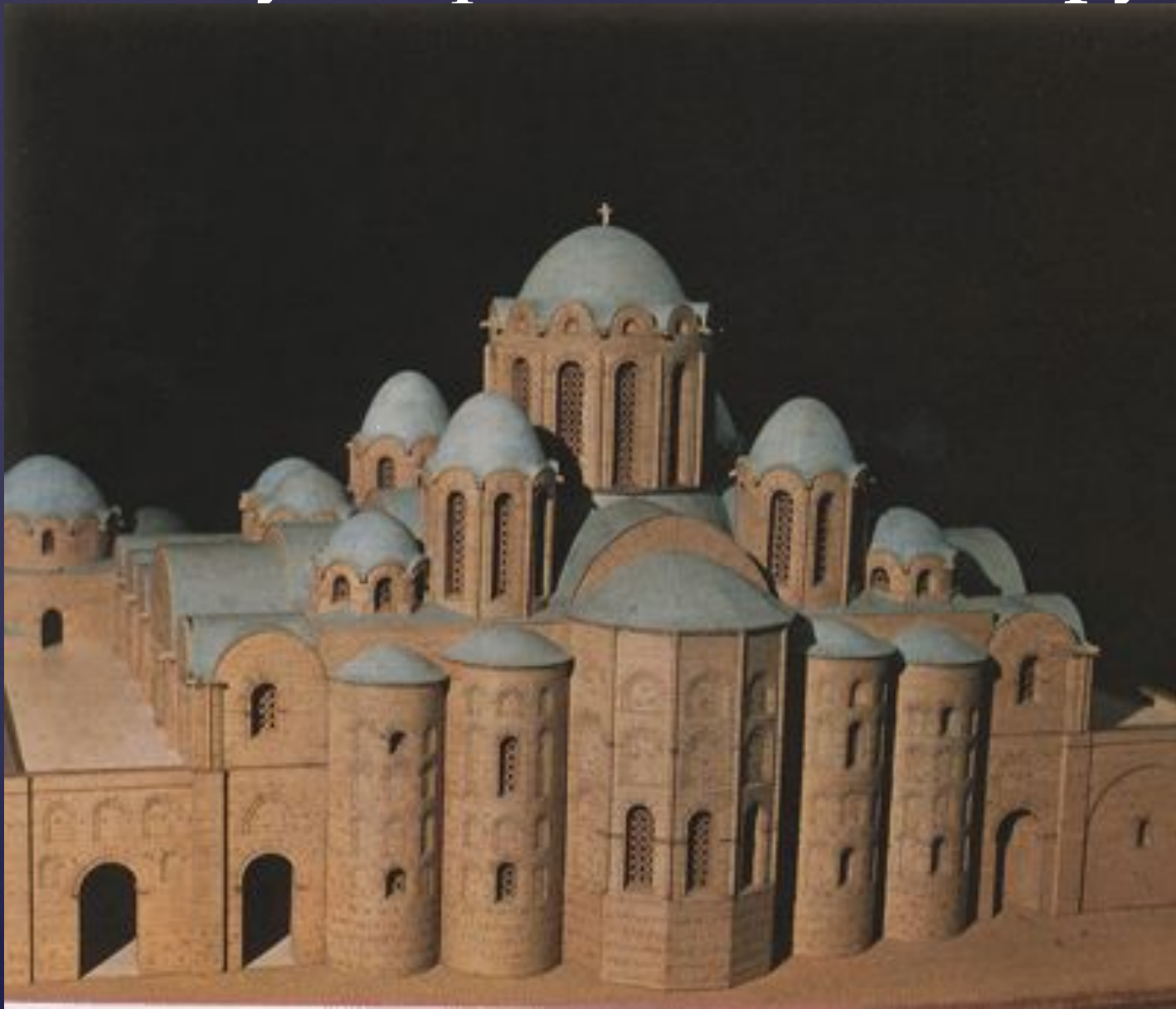
Архітектура

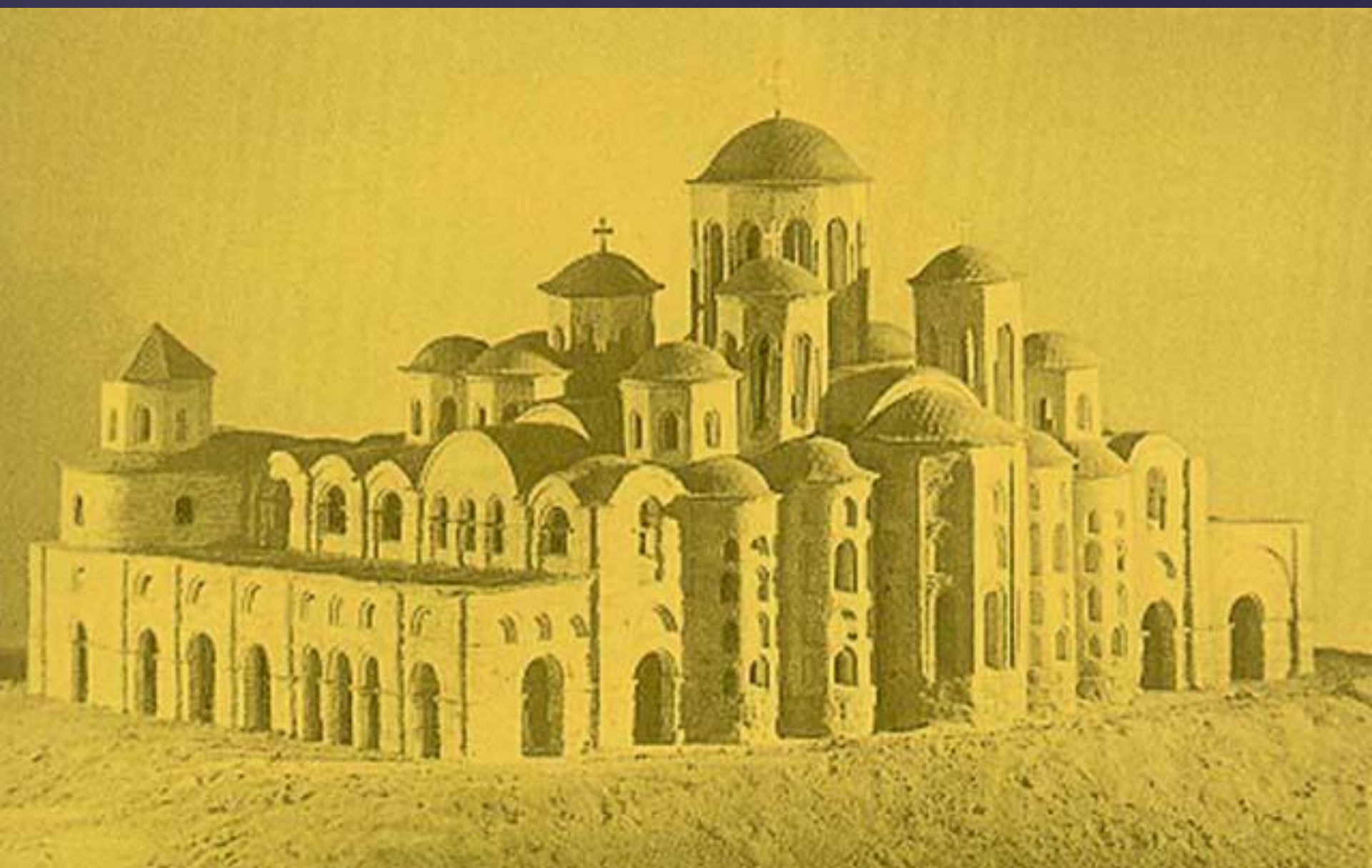
Софійський собор
був споруджений
Ярославом Мудрим у
1037 р. Відігравав роль
не тільки духовного, а
й політичного та
культурного центру.
При соборі велося
літописання і були
створені перші відомі
на Русі бібліотека та
школа.

Реконструкція первісного вигляду Софійського Собору

Софійський Собор

2005 / 8 / 12

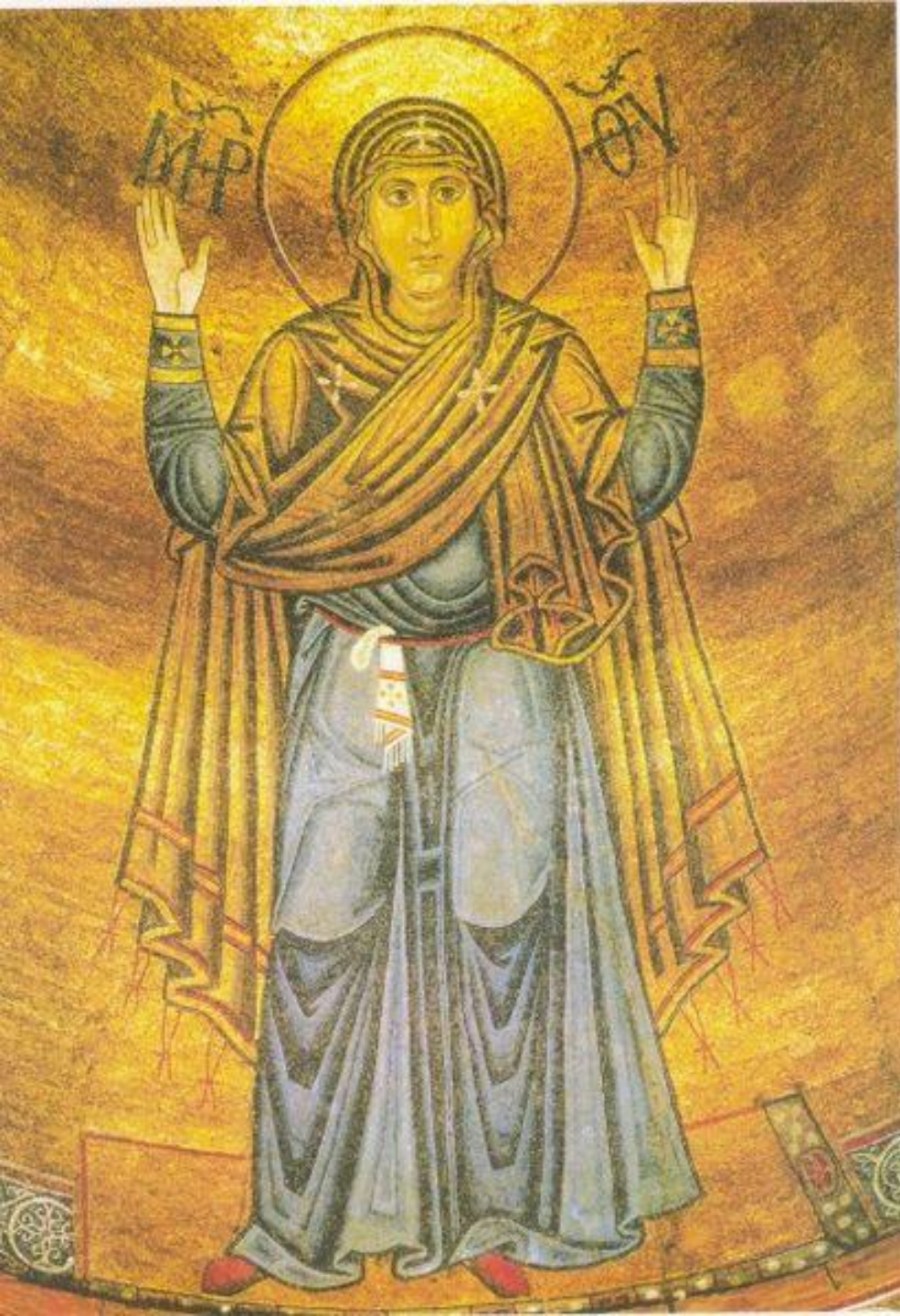

Схема заповідника "Софійський собор"

1. Софійський собор
2. Дзвіниця
3. Будинок митрополита
4. Трапезна церква
5. Братський корпус
6. Бурса
7. Консисторія
8. Південна в'їзна вежа
9. Брама Заборовського
10. Келії
11. Монастирський готель
12. Пам'ятна стела бібліотеці Ярослава Мудрого

Мозаїка

Збереглися і крізь віки до нас
дійшли 260 кв. метрів мозаїк та
3 тисячі кв. метрів фресок.
Шедевром мистецтва мозаїки
вважається зображення
Оранти — фігури Святої Діви
Марії.

Мозаїка в центральному куполі — Христос та Архангел

Навколо
Христа-
Вседержителя
чотири
архангели, з
яких лише
один є
мозаїчний,
інші в кінці
XIX ст.
домалював
олією
М. Врубель

Архидиакон
Лаврентій.
Мозаїка
Софійського
собору в Києві,
11 століття.

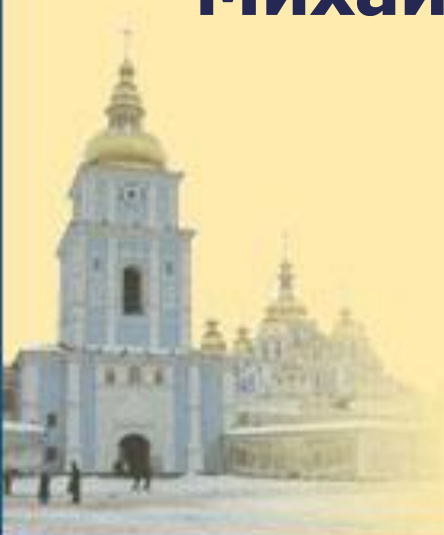

Мозаїки Св. Софії

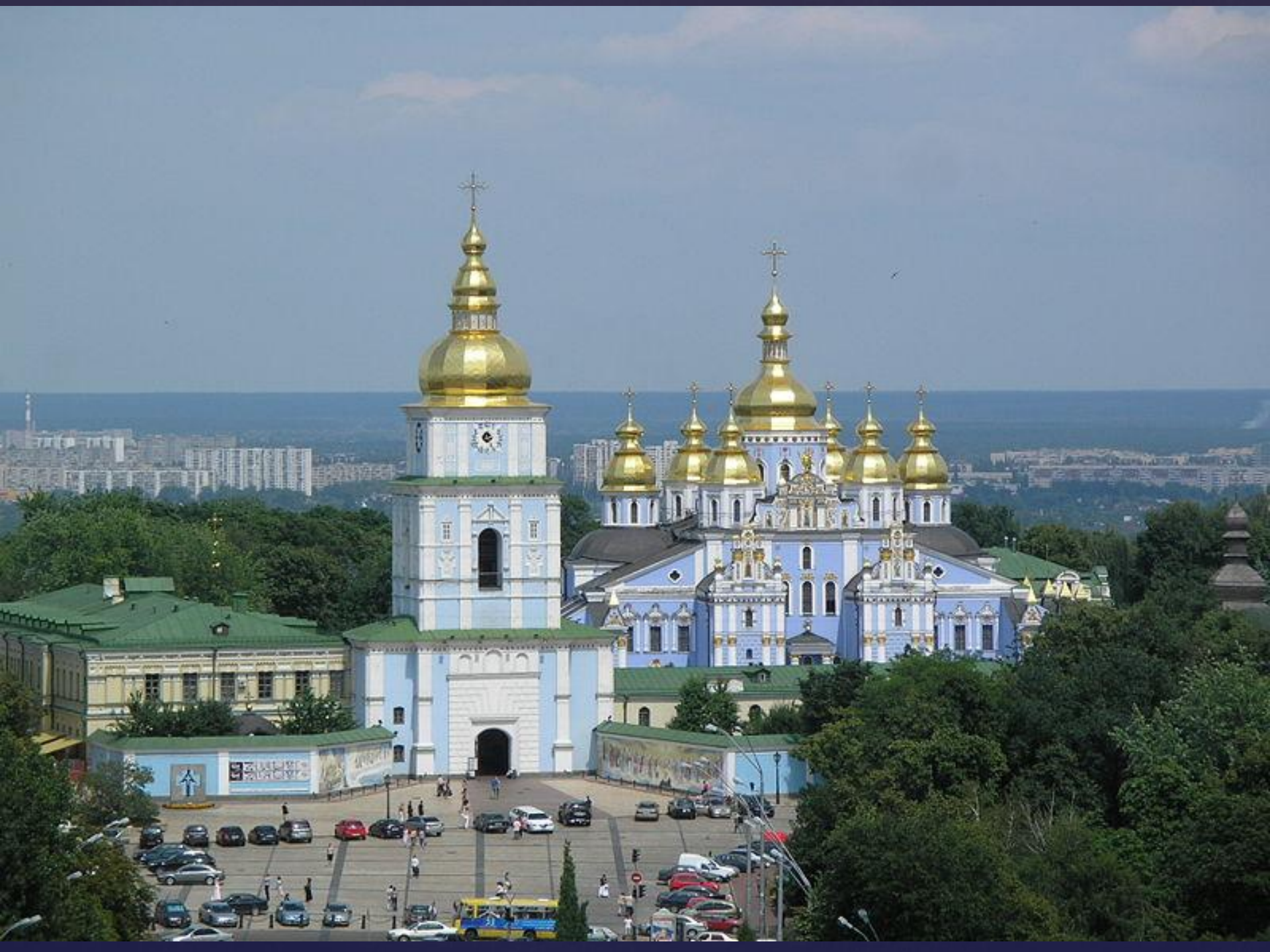
Михайлівський собор

На межі XI—XII століттях був споруджений внуком Ярослава Мудрого київським князем Святополком Ізяславичем собор присвячений архангелу Михаїлу- **Золотоверхий. Михайлівський собор**

Михайлівський Золотоверхий в царські часи

Дмитро Солунський Мозаїка Михайлівського монастиря

П'ятницька церква
у м. Чернігові,
побудована
у XII-XIII ст.
у візантійському
стилі.

Образотворче мистецтво

Провідними жанрами образотворчого мистецтва Київської Русі були **мозаїка, фреска, іконопис та книжкова мініатюра.**

Жанри монументального живопису - фреска і мозаїка - склалися на основі візантійських шкіл

Іконописання

Ікони писалися на дошках. Дошку вкривали особливим ґрунтом, потім наносили малюнок, по якому писали фарбами, розтертими на яєчному жовтку.

До нас дійшли імена руських іконописців - **Григорій** та **Алімпій**, які творили при Києво-Печерській лаврі.

Іконописець Алімпій

- До нашого часу збереглося лише одне творіння славетного печерського іконописця - Богоматір Свенська-Печерська, зберігається вона у Державній Третьяковській Галереї.

Святі брати Борис і Гліб
молодші сини Володимира
Великого. Ікона 13 ст.

Ікона "Борис і Гліб" з Київського
музею російського мистецтва.
Художник передає одяг і атрибути
в іконі в їх історичній
конкретності.

Ярославська Оранта, або Велика Панагія

Оранта зображувалася з піднятими вгору руками – жест молитви, означав благання, прохання

Тип зображення Богоматері - Одигітрія (провідниця).

- Богоматір з маленьким Ісусом на руках, Спаситель однією рукою благословляє, а в другій тримає Своє вчення

Богоматір
Одигітрія
1484р.

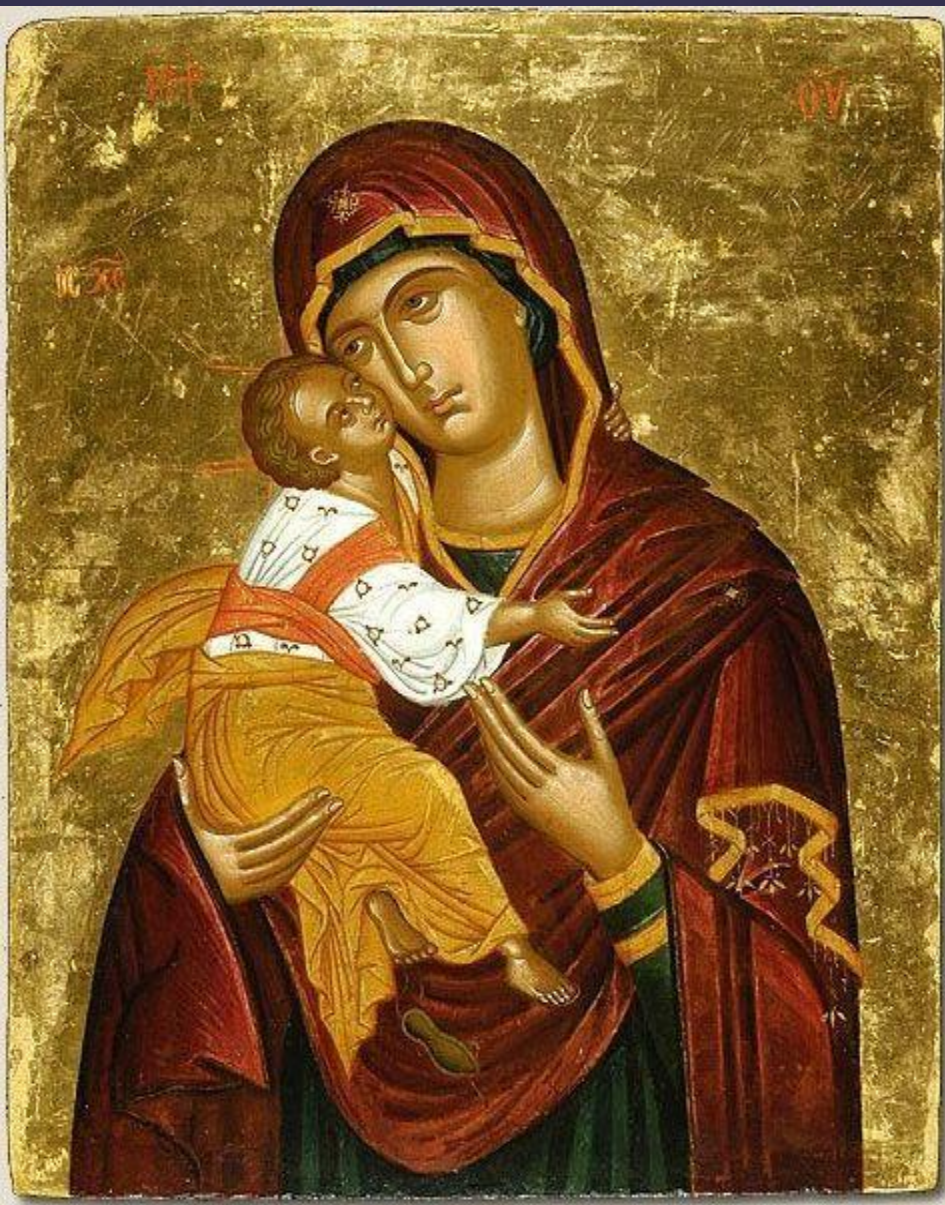

Відома
р
Одигітрія

Найдавніші з ікон, які збереглися до сьогодні, датуються приблизно часом князювання Володимира Мономаха (XII ст.). Привезена з Візантії ікона «Володимирська Богоматір» послужила основою цілого ряду ікон, які отримали назву «Замилування».

Тип зображення Богоматері – Елеус (милосердя).

Богоматір, схилившись до Ісуса, обнімає Сина, Ісус ніжно обнімає Матір за шию, притулившись до її щоки.

Богоматір
Елеус – замилювання.

Київський псалтир 1397 р.

Взірець книжкової
мініатюри

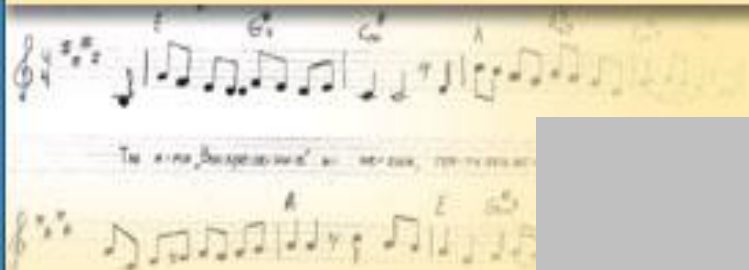
Музика

У житті людей Київської Русі значне місце займали музика, пісні і танці. Пісня супроводила різні обряди, календарні свята. З билин, літописів ми знаємо про музичні інструменти Русі - ріг, труби, бубон, гуслі, гудок.

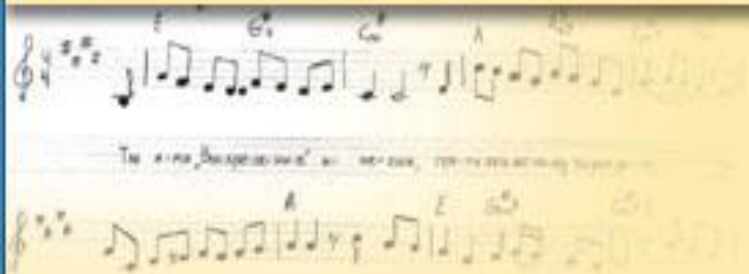
З прийняттям християнства одноголосий спів став частиною богослужіння, православний канон не допускав інструментальної музики. Спів вівся за спеціальними рукописами-книгами. Склалося дві системи нотних записів - самобутня і візантійська.

Музичні інструменти Русі

ГУДОК

Музичні інструменти Русі

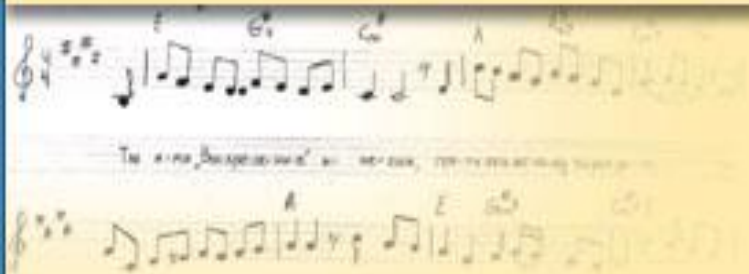
бубон

Музичні інструменти Русі

Музичні інструменти Русі

гуслі

